Ner 21. 17 Lutego.

Rok 1829. Wtorek.

GONIEC KRAKOWSKI,

DZIENNIK POLITYCZNY, HISTORYCZNY i LITERACKI.

KRAKOW

Dnia 15 *Lutego* 1829.

Sławny skrzypek, *Karol Lipiński*, — godny współzapasnik Paginiego; zaszczycony teraz został przez miasto Lwów, prawem obywatelstwa. Podług odebranych z tamtąd wiadomości, ma on zamiar na przyszłą wiosnę udać się do Berlina, Paryża i Londynu. — Życzeniem jest powszechnem współrodaków, aby dla chwały swey oyczyzny, uczynić tego niezaniedbał.

Tłómacz artykułu *O okręcie porwanym przez lody* w Przewodniku Warszawskim, niedobrze musiał zrozumieć text francuzki, i zapewne niebył nigdy widzem okrętu, a tym mniey morza, dla tego wolał po opuszczać to, czego niemógł spolszczyć: — bo np. nigdy się z dala do okrętu niewoła, tylko przez trąbę morską; — drzwi okrętowe, przez które tenże daje postrzedz kapitanowi *Warens* siedzącego człowieka w izdebce, niewychodzą na morze, ale na pokład okrętowy, na kształt spuszczanych drzwi do piwnic, na któ-

ry dopiero wszedlszy, widzieć je można; *Warens* widział człowieka, ze swey jeszcze szalupy, nie przez drzwi zatem ale przez strzelnicę okrętową.

Bawiący w tuteyszey stolicy, dway artyści dramatyczni ze Lwowa, PP. *Nowakowski i Rudkiewicz*, po drugi raz na wystawieniu wczorayszém, w komedyi Moliera *Skąpiec* z uniesieniem od Publiczności przyjęci byli. Miło jest oddać sprawiedliwość zasłudze, — pochwałę prawdziwemu talentowi; dla tego to grzechem byłoby tą razą, zamilczeć o naszym teatrze. W grze Pana Nowakowskiego znaydujemy to wszystko, co zaleca artystę wyższego rzędu, przeymującego się charakterem swey roli, bez tey rażącey przesady, która towarzyszy mierności pospolitych aktorów; — umie on czuć, co mówi, — umié trzymać swoich słuchaczy na wodzy tey natężoney uwagi, która im nawet niedaje czasu do tupania i klaskania za każdem słowem, które im do smaku przypadnie. Pan Nowakowski w grze roli Skąpca, ani jednem ruszeniem niezdradził się i niedał uczuć widzom że go tylko udaje; — był Skąpcem w pełnem rozumieniu tego wyrazu, skąpcem jakiego *Molier* chciał odmalować podług natury. — Słowem z tey jedney roli, śmiało możemy nazwać P. Nowakowskiego wykończonym artystą w swym rodzaju, i zato przed nikim niebędziemy się rumienić.

P. Rudkiewicz w roli Jakóba kucharza i razem woźnicy, przypomniał Krakowowi całą gładkość gry swojey, którą się przed kilku laty na tuteyszey scenie odznaczał. — Różnica jaką w dzisieyszey grze jego w porównaniu z dawną widzimy, jest tylko ta, iaka zachodzić może między pączkiem a kwiatem rozwiniętym. Pan Rudkiewicz utrzymał pięknie równowagę pomiędzy grą swojey roli, a grą P. Nowakowskiego.

Mówiąc o dwóch tak zaymujących talentach, skazilibyśmy zdanie nasze duchem stronnictwa, gdybyśmy zamilczeli i o trzecim, to jest o Pani *Szymkaiłowey*, która w roli córki Anzelma, tak jak we wszystkich komedyach, ozdobą jest sceny tuteyszey. Lecz jeśli prawda, *że u nas podłoga nie jest tak śliska, jak na scenie Warszawskiey*, — jeśli się godzi użyć podobnego wyrażenia, zdrowey i niezarozumiałey krytyce, jak go użyto w pismach publicznych wyżey wyrażoney stolicy, dla zastraszenia tey artystki, albo raczey dla powiedzenia jey: *na jak wielką rzecz się odważa*, występując na pierwszą scenę w Polsce! — i tego więc zeprzeczyć

niepodobna, że prawy talent, nielęka się tak poziomey przeszkody, jaką jest posadzka teatralna. Pani Szymkaiłowa, w komedyi, żadney śliskości lękać się nigdy niemoże i niepowinna. — A wreszcie kiedy nam przyszło z powodu Pani Szymkaiłowey i zbyt stronniczey przeciwko jey grze krytyki na teatrze warszawskim w roku zeszłym, koniecznie mówić o *posadzce*, winniśmy oświadczyć autorowi tey szczególney w rodzaju swym *apostrofy*, że w Paryżu daleko jeszcze jest śliższa posadzka niż na naszych teatrach, a przecież widywano tam nieraz, z szczęśliwém rozumieniem o sobie śmiało spacerującą mierność, obok nieporównanych talentów! — Przyiemno nam iest nawzaiem z powodu rzeczoney krytyki przyznać to Pani Szymkaiłowey, iż iey talent jest tey niezaprzeczoney własności: że gdyby była rodziła się w Warszawie, i tam pierwszy krok stawiła na scenę, — lub gdyby była francuzką zrodzoną na stolicy Francyi i tam uczyła się komedyi, byłaby godną pierwszego mieysca tak dobrze w Paryżu iak w Warszawie. Że zaś jedno ani drugie, niebyło jey przeznaczone, tym więcey przeto nie z tąd chwały, że ani Paryżowi ani Warszawie, lecz sama sobie wszystko winna.

W przyszły piątek d. 20 b. m. na dochód Pana Nowakowskiego, dane będzie widowisko z dwóch następujących sztuk złożone:

1. *Pan Geldhab*, komedya Hr. Fredry.
2. *Szlachta czynszowa*, *czyli kłutnia o wiatr*. Komedyo opera, do którey śpiewek muzykę P. Nowakowski sam ułożył.

XXI. BULETYN

NOWOŚCI POLITYCZNYCH.

ROSSYA. *Teatr Woyny*. Dziennik Odeski z d. 19 i 31 Stycznia zawiera następujące: »Wiadomości od woyska przeciw Turcyi działającego.»

Dnia 3 Stycznia, jenerał adjutant hr. Suchtelen, na czele mocnego oddziału przedniey straży, zajął stanowisko w Czarnowodach i umocnił je; oddziały jego posuwają się aż po iezioro Bejlyk i daley we wszystkich kierunkach, i zabierają Turków, którzy ośmielają się wyjść z Sylistryi dla szukania żywności.

Mieszkańcy chrześcijańscy tego miasta i okolic nieustannie uciekają i przychodzą do naszych przednich straży,

wszystkie ich zeznania potwierdzają, że w woysku składającem osadę Sylistryi częste panuje zbiegostwo, że miasto to ma bardzo mało regularnego żołnierza, i że jazda niewynosi nad 5 do 600 ludzi, którzy żyją tylko z łupieztwa. W mieście pracują nad naprawą gmachów i fortyfikacyi uszkodzonych przez naszę artylleryją. Osada cierpi niedostatek mąki, którey tem trudniey będzie dostarczyć, ponieważ nagły wylew Dunaju, w dniach ostatnich zebrał wszystkie wodne młyny. — Jeden z tych młynów zatrzymał się przy brzegu pod Czarnowodami.

Mamy ciągle i dobrze zapewnione związki z korpusami jenerała porucznika Rüdigera stojącego w Bazardżiku, jako też z twierdzy Warną. Podług wiadomości pewnych z Prawady, Dewno i Ghebedży, wszystko jest w stanie zaspokajającym. Stanowiska te są ważne przez swą moc, i osadzone licznemi oddziałami.

Nieprzyjaciel stojący w Aidos i Szumli po za grzbietem Balkanu, nie ważył się nic do dnia dzisieyszego przedsięwziąść. Osada Szumli nieliczy jak 8 do 10,000 ludzi.

W ogólności woyska nasze na prawym brzegu Dunaju niedoznają żadney potrzeby; zimno przyczynia się do utrzymania ich w dobrem stanie zdrowia. Związki z brzegiem lewym tylko na chwilę bywają przerywane; a dostawy żywności nadchodzące regularnie, zapewniają nasze utrzymanie. (*)

TURCYA. Niektóre gazety, rozpoczęły, bardziey śmieszną niż wiary godną pogłoskę z listów jakoby ze Smirny, pod d. 18 Grudnia pisanych, że jak tylko traktat handlowy pomiędzy Turcyą i zjednoczonemi stanami Ameryki północney przyidzie do skutku, maią zaraz przybydź amerykańskie linijowe okręty, dla złamania blokady z strony Rossyi. (**)

(*Z Konstantynopola* 10 *Stycznia.*) Mimo spodziewanych układów przedugodnych o pokóy, (***) zdaie się, że do te-

(*) Gazeta powszechna niemiecka donosi znowu z Bukarestu, pod dniem 12 Stycznia: "Od owéy (jak sama teraz ją nazywa) chełpliwey odezwy Czapana Oglu z Nikopolis (patrz N. 16 Gońca z r. b.) do jenerała hr. Langerona, w którey odgrażał napaścią na Wołoszczyznę, nic nienastąpiło ze strony tego Azyaty. Stoi on ciągle pod Nikopolem. Ostrość pory zimowey, niedopuszcza obecnie żadnych ważnych działań wojennych. Ze wszech stron przybywają posiłki do Wołoszczyzny.,,

(**) Ameryka północna, zaledwie małą flotyllę, ku zasłonie swojego handlu, jest w stanie na morzu środziemném utrzymywać.

(***) Prawie wszystkie dzienniki niemieckie rozgłosiły w tych czasach,

go wcale nieprzyidzie; nawet przywrócenie stosunków dyplomatycznych z Francyą zagręzło w niepewnościach; Pan *Jaubert*, nieotrzymuie dotąd żadney odpowiedzi ze strony Reis Effendego.

(Jane wieści, które ostatnie gazety zagraniczne pod tąż datą z Konstantynopola i w teyże materyi rozgłosiły, same z sobą sprzeczne, nawet niezasługuią na wspomnienie.)

MOŁDAWIA. (*Z Jass* 29 *Stycznia.*) Wszelka niespokoyność o zarazę morową zniknęła, dzięki Bogu! Wrzody, które miano z początku za odnogę tey niebezpieczney choroby, pokazały się bydź innego wcale rodzaiu, bynaymniey niepodobnego do zarazy.

Skutkiem tego szczęśliwego przekonania, natychmiast 16 dniowa kwarantana usuniętą została. — Hrabia *Pahlen* opuścił Jassy 27 Stycznia i udał się do Bukaresztu.

ANGLIA. (*Z Londynu* 31 *Stycznia.*) Xiąże Nortumberland miał przyrzec, że nic takiego w Irlandyi nie uczyni, coby dążyło do wspierania sprawy katolików tamteyszych. — Biega atoli pogłoska, że na długich i codziennych radach gabinetowych, toczą się obecnie spory w tey materyi, a dziennik *Times* utrzymuie, że emancypacya katolików jest niedaleką. — P. O'Connel ma zamiar na dzień 5 Lutego stanąć w Londynie, dla zasiadania w parlamencie. — Wczoray wieczorem, nadeszły tu depesze od P. Straffort Canning z Neapolu pod d. 17 b. m. do biura spraw zagranicznych. — Przybycie tu hrabiego Matuszewica, pełnomocnika Rossyi, który dziś, mówi dziennik *Sun* do nayzdatnieyszych jey dyplomatów policzonym bydź może; ma mieć na widoku umowę względem dalszego popierania woyny przeciwko Turcyi, i blokady Dardanellów.—Z niecierpliwą oczekuią tu ciekawością, mowy królewskiey na otwarcie tegorocznego parlamentu. Rzuci ona niemałe światło na obecne położenie Europy. Na poniedziałek 2 Lutego ma się zebrać wielka tayna rada gabinetowa w zamku Windsor, dla ułożenia mowy królewskiey na otwarcie parlamentu.

Wczoray z rana o godz: 12, Xiąże Liewen poseł rossyiski, w towarzystwie hr. Matuszewica miał długą naradę z xięciem Wellingtonem;—obadwa potem udali się do hr. Aberdeen do wydziału spraw zagranicznych, gdzie do wpół trzeciey zaba-

---

jakoby ze strony Rossyi zaszły propozycye w tey mierze;* a to wedle naywiększego podobieństwa do prawdy, dla braku tylko nowin z nad Dunaju, lub też dla widoków handlowych.

wili. Następnie zaraz xiąże Wellington naradzał się z hr. Aberdeen.

Margrabia Anglezea oświadczył deputacyi z *Louth*, że przyczyna odwołania jego z Irlandyi, będzie przedmiotem rozpraw na parlamencie.

FRANCYA. (*Z Paryża* 1 *Lutego*). Izba deputowanych, obrała na dniu 29 Stycz: pięciu następujących kandydatów na Prezydenta, to jest: P. Royer Collard z większością 175 kresek, — P. Kazimierza Porrier w. 154, — Jenerała Sebastianiego w. 145 — P. Berbis w. 146, nakoniec P. Delalot w. 162. Z liczby tych, prawem przepisaney, wybrał dziś król P. Royer Collard. — Znany, niegdy prezydent Dyrektoryum jenerał Barras, umarł w 74 r. wieku swego. Miał on zostawić po sobie pamiętniki, opisujące nayważnieysze wypadki rewolucyi francuzkiey. —

Spiewacy i śpiewaczki tuteyszey opery włoskiey, pobierają następujące pensye na 10 miesięcy gry w Paryżu lub w Londynie, naprzemian, jako to: Pani Malibran 75,000 franków i benefis, — Panna Sontag (w którey pięknośći całe Niemcy się kochają, ale ona kocha tylko franki i funty szterlingi) 35,000 fr. i benefis, — Pani Pizaroni 42,000 fr. — Pan Donzelli 37,000 fr. Zuchelli 26,000 fr. Bordogni 25,000 fr.

Procent Pana Scribe, od widowisk, za sztuki przez siebie teatrom dostarczane, w roku zeszłym tylko mu 122,000 fr. uczynił..!

(*Z Paryża* 2 *Lutego*.) Rada ministrów trwała wczoray do godziny 6. — Przedmiotem jey miał bydź wybór prezydującego w izbie deputowanych, który jak wiadomo, padł na P. Royer Collard. —

HISZPANIJA. (*Z Madrytu d.* 19 *Stycz:*) Królowa bardzo niebezpiecznie choruje. Ostatni buletyn, o stanie jey słabości, jest zatrważającey osnowy. —

(*Z Madrytu* 24 *St:*) Korpus 12,000 woyska ma bydź zebrany pod dowództwem jenerała Rodil *) —

Rząd nasz ma zawsze zamiar uderzenia na rzeczypospolite Ameryki południowey; 6 półków jazdy uformowanych bydź ma dla wysłania za morze. — (Patrz niżey artykuł: *Ameryka południowa*).

PORTUGALIA. (*Z Lizbony* 18 *St:*) Pisma angielskie donoszą pod tą datą: że jeżeli D. Miguel, niepokaże się w tych dniach woysku, (do czego niemasz podobieństwa,) żołnierze

(*) Rodil sławny jest z obrony Porto Cabello w Ameryce Południowey przeciw postańcom, gdzie sią trzymał się do ostatniego i niezłomny był w wierności Ferdynandowi VII.

gotowi będą dopuścić się nowych rozruchów; — wiadomości bowiem które teraz nadeszły z Londynu, o przyjęciu D. Maryi przez króla w pałacu Windsor, niezmierne uczyniły wrażenie i zapaliły umysły na jey stronę. — Mówią, że jak tylko przybędą do Lizbony dwa półki piesze margrabiego Chaves, nastąpi zaraz publiczne stracenie jenerała Moreira.

Do jakiego stopnia podeyrzliwość Policyi, posunioną jest w tey stolicy, dowodzi następujący wypadek. Wczoray prowadzono jakiegoś człowieka do więzienia, który uyrzawszy jednego ze swoich znajomych, rzekł: „*Patrz, ciągną mnie* „*do więzienia, sam niewiem za co?* — Załuję cię„ — odpowiedział tamten, i ztąd już jako podeyrzany, wraz z nim poymany został. — W Oporto ciągła niespokoyność panuje. Liczba uwięzionych w Lizbonie wynosi 5540 portugalczyków. Tey samey nocy, którey odkryto spisek w Lizbonie, chciała się także zbuntować osada na okręcie Jan IV; lecz zamach jey równie się nieudał. —

W dniu 12 nadeszła tu wiadomość, że wychodnie portugalscy, którzy odpłynęli z Plimut, aż do Fernanbuk przez okręty angielskie odprowadzeni zostali; tegóż zaraz atoli dnia wzięto się do uzbrajań w porcie Lizbony. — Niespokoyność rządu, do naywyższego dochodzi stopnia; Intendent Policyi oznaymił wyraźnie, że mieszkańcy Lizbony gotowi są łączyć się natychmiast z wychodniami, gdyby ci odważyli się wylądować. *). — Z tey przyczyny nazajutrz 13 wypłynęła eskadra z 4 okrętów złożona, dla krążenia na morzu.

(*Z Londynu* 31 *St.*) Dziś o 3 godzinie popołudniu, rozeszła się tu wieść na giełdzie, że pierwszy oddział wychodniów portugalskich, w ośmiu dniach dostał się z Plimut na wyspę Terceira. (?)

BRAZYLIA. (*Z Rio Janeiro* 4 *Gr.*) Pierwszy dzień bieżącego miesiąca, — jako uroczystość założenia cesarstwa, obchodzony był radośnie w całem państwie. — Lord Strangfort, którego poselstwo do cesarza, niewzięło żadnego skutku, czeka tu nowego zlecenia swego dworu.

AMERYKA POŁUDNIOWA. *Rzeczpospolita Kolumbiyska.* Ostatnie wiadomości z Bogota, pod d. 14 Listopada, opiewaią: że rada stanu, złagodziła wyrok kary śmierci jenerałowi Santander na wygnanie na całe życie, i stratę stopni dzierżonych w kraiu; ogłosiła go nadto, za ogo-

*) Wiadomości te jednak, za przesadzone uważać można, przeto mniey zasługujące na wiarę.

łoconego z wszelkiey opieki praw, na przypadek gdyby się kiedy poważył stąpić na ziemię Kolumbii. (Słychać że się udaje na mieszkanie do Anglii.) —

Woysko Kolumbiyskie, z powodu groźnego zbierania się Hiszpanów na wyspie Kuba, ma bydź do 40,000 ludzi powiększone —

Rewolucya w Mexyku ieszcze nie iest zupełnie uśmierzoną, a nawet w stolicy, według listów z d.[n] 1 Gr. r. z. wybuchnąć miały zaburzenia na korzyść jenerała Guerrero, lecz o tych niemasz nic pewnego. - Co się tyczy jenerała Santa Ana, ten oblężony w klasztorze w Oaxacaj, w krótce na łaskę lub niełaskę poddać się musi. —

Rozmaitości.

Znany potwór ludzkości Burke, został stracony w Edinburgu 28 Stycznia.—Z obawy aby go lud nie rozszarpał, sam prosił o przyspieszenie *exekucyi*. Wściekłość ludu była w istocie bez granic, nawet w chwili kiedy ten zbrodniarz się modlił. *Burke him*!(*) wołano ustawicznie.—Postrach burkistów rozszerzył się aż do *Brighton*. Ludzie, jak się tylko zmierzchnie, obawiaią się wyjść z domów; słychać bowiem, że łotry, pokazuią się tu i owdzie z ogromnemi plastrami w ręku, którzy pochwyconym, przez rzucenie ich na twarz, odeymuią natychmiast wzrok i mowę i tym sposobem natychmiast duszą.

Podług doniesień z Filadelfii w Ameryce Północney, młody Achilles Miurat syn byłego króla neapolitańskiego, został adwokatem w tym kraiu.

Żydzi na wyspie Jamaice, uzyskali emancypacyą.

W Dumfries w Szkocyi posiada teraz ktoś psa, który bardzo zrozumiale wymawia słowo: *William*.

*) To znaczy: "*burkować go!*„ Obrzydły zbrodniarz, dał powód do utworzenia tego nowego wyrazu w mowie angielskiey,— który już na zawsze w ustach ludu pozostanie. Biografia tego nędznika w ostatniey gazecie berlińskiey krótko zebrana, niezawiera nic szczególnego. Urodził się on r. 1792 w gminie Orrey, hrabstwie Tyrone w Jrlandyi z rodziców katolickich. Uczył się w szkolach dobrze; ale potem wciąż prawie był włóczęgą, awanturnikiem; porzucił żonę dla kochanki M'Dougal, wspól zbrodniczey sobie niewiasty; naprawiał stare buty, a potem chwycił się zbrodni dla zysku.